

Delovanje delovnih skupin mreže Plan B za Slovenijo v obdobju 2016 – 2017

Gradivo za letno srečanje mreže – Zbor članic 2017, 26. maj, Botanični vrt Univerze v Ljubljani

Delovne skupine mreže Plan B za Slovenijo

Zeleni razvojni preboj

Okoljevarstveno pravno varstvo

Podnebna politika

Trajnostna energetika

Ekološko kmetijstvo in samooskrba

Koalicija za trajnostno prometno politiko

Učinkovita raba virov in odpadki

Varstvo narave

Financiranje okoljskih nevladnih organizacij

Naši dosežki:

- Aprila lani je bil sprejet nov Operativni program ravnanja in preprečevanja odpadkov, kar je bila tudi (in spet z zamudo) obveza Slovenije do EU. Zmaga je, da prvič po letu 1986 v njem **ni zapisanih sežigalnic odpadkov** (objektov za termično obdelavo ali energetske izrabo odpadkov). S tem so se odprle možnosti nadgradnje že zdaj uspešnega sistema ravnanja z odpadki v Sloveniji v smeri preprečevanja, ponovne uporabe in recikliranja. V delovni skupini Upravljanje z viri in odpadki pa nismo zadovoljni s programom samim, ki bi te načine ravnanj z odpadki lahko podprl v večji meri.

- Umanotera je v imenu mreže Plan B za Slovenijo podala **prijavo inšpekcijskim službam zaradi pogina živali** zaradi poškodovanja na žici in rezilih ograje na državni meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. Zaradi ograje prihaja tudi do fragmentacije habitata, kar je iz naravovarstvenega vidika pomemben negativni vpliv, predvsem na bolj ogrožene vrste. Na podlagi [pripomb mreže Plan B za Slovenijo so izboljšali določilo sprememb Zakona o državni meji glede tehničnih ovir](#).
- Na podlagi pritiskov mreže je nastalo Poročilo o vplivih na okolje in MOP je pristopil k pripravi Nacionalnega programa varstva okolja.
- **Velik uspeh je tožba pred Upravnim sodiščem za varstvo volka** – odstrel po pravilniku ni bil skladen s Habitatno direktivo (Pravno informacijski center nevladnih organizacij - PIC in DONDES).
- V sodelovanju z okoljsko pravno kliniko Pravne fakultete v Ljubljani smo dosegli, da je bila **sprejeta Strategija ohranjanja risa**.
- Za Skupino za trajnostni razvoj (Planinska zveza Slovenije, Lovska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije, Zveza tabornikov Slovenije, Čebelarska zveza Slovenije, Turistična zveza Slovenije, Kinološka zveza Slovenije) je bil pripravljen predlog za vzpostavitev instituta Varuha narave, ki ga je mreža tudi podprla.
- Junija 2016 smo organizirali tematsko srečanje delovne skupine za zeleni razvojni preboj na temo podnebnih beguncev, katerega rezultat je bil poziv, ki ga je mreža naslovila na vlado pred vrhom OZN o beguncih in migrantih (19. 9. v NY), zasedanjem trgovinskih ministrov držav članic EU (23.9. v Bratislavi) ter ob sprejemanju podnebno-energetske zakonodaje do 2030 na Vlado Republike Slovenije naslovila [poziv](#).
- Bili smo pobudniki [javnega poziva Vladi k pojasnilu in prenehanju uporabe sovražnega govora](#), ki ga je konec decembra 2016 na predsednika Vlade dr. Mira Cerarja naslovilo 12 vsebinskih mrež, ki združujejo več kot 1.400 slovenskih nevladnih organizacij skupaj s CNVOS.
- [S člankom v Sobotni prilogi Dela](#) smo se odzvali na izjavo ministra za gospodarstvo Zdravka Počivalška o ekoterizmu (Ali bodo nas, ekoteriste, onemogočili z okoljsko protiterorističnimi ukrepi?)
- Na zahtevo članic mreže Focus, PIC, Greenpeace, Umanotera in SE-F je ARSO začel **postopek predhodne presoje vplivov na okolje glede podaljšanja obratovanja Nuklearne elektrarne Krško**.
- Člani delovne skupine Trajnostna energetika so sodelovali v razpravah evropskih okoljskih nevladnih organizacij o predlogu t.i. Zimskega energetskega paketa, kar vključuje revizije vseh pomembnejših evropskih direktiv in drugih dokumentov iz področja energetike. Za članice mreže Plan B za Slovenijo je bilo tudi izpeljano strokovno usposabljanje o energetskem svežnju Evropske komisije in zagovorništvo na ravni EU.

- Sodelovali smo v procesu priprave usmeritev Energetskega koncepta Slovenije ter podali komentarje na predlog sprememb Energetskega zakona (glede prispevka za TEŠ 6 ter glede razširitve sheme samooskrbe z električno energijo iz OVE).
- Sodelovali smo v [kampanji Break Free 2017](#) - globalni kampanji za opustitev fosilnih virov, katero je na globalni ravni vodil Greenpeace, v Sloveniji pa Greenpeace Slovenija (marec 2017). Mreža je pripomogla k medijski odmevnosti kampanje in sprejemu sklepa na Odboru za infrastrukturo, okolje in prostor, da mora vlada v prihajajočem Energetskem konceptu Slovenije predvideti časovnico opuščanja rabe premoga, ki bo skladna z zavezami Pariškega sporazuma.
- Soorganizirali smo **posvet Vlaku in kolu** – alternativa osebnemu avtomobilu na vsakdanjih in turističnih poteh, o razvoju javnega železniškega potniškega prometa ter so-modalnosti in inter-modalnosti prevoza potnikov po železnici in kolesarjenja (Borovnica, 11. 5. 2016)
- Mreža se je pridružila neformalni koaliciji *Coalition for Higher Ambition*. Koalicija združuje evropska podjetja, sindikate, lokalne oblasti in nevladne organizacije, ki prepoznavajo, da evropski podnebni cilji niso skladni z zavezami Pariškega sporazuma in si prizadeva za bolj smelo podnebno politiko EU. V Sloveniji smo k pristopu h koaliciji prepričali tudi ZSSS in SVIZ.
- Zaradi predlogov mreže ima Slovenija uradno **najbolj ambiciozno stališče** do evropske uredbe o doseganju ciljev zmanjšanja emisij do leta 2030 v EU.
- Delovna skupina Financiranja okoljskih NVO izvaja lobistično-zagovorniško kampanjo, v sklopu katere so pripravili naslednje podlage:
  - [Financiranje okoljskih NVO – stanje in predlogi za ureditev](#)
  - [Okoljske in prostorske dajatve – analiza možnosti financiranja nevladnih organizacij](#)
  - [Javnomenjska raziskava o okoljskih NVO, ki jo je avgusta 2016 opravila Mediana – povzetek](#) (zanimivost iz raziskave: javnost najbolj zaupa nevladnim organizacijam in **87 % respondentov meni, da v Sloveniji potrebujemo okoljske nevladne organizacije**, tako na nacionalni kot tudi na lokalni ravni).
- Decembra 2016 smo pripravili [predlog za povečanje namenskih sredstev za varstvo okolja in urejanje prostora](#) in ga predstavili državnemu sekretarju v Kabinetu predsednika Vlade RS, ki ga je podprl.
- Osveščali smo o nujnosti zmanjšanja rabe pesticidov, v sklopu česar smo uspešno izvedli okroglo mizo s predstavniki ministrstev, državnega zbora in pristojnih inštitucij. Konec maja smo javno predstavili dve pobudi za zmanjšanje rabe pesticidov v Sloveniji. Prva je bila naslovljena na Ljubljano, letošnjo zelene prestolnice Evrope. Z njo smo župana pozvali k **priključitvi Ljubljane evropskim mestom brez pesticidov** v okviru pobude PAN (Pesticide Action Network), katere član je tudi ITR. Odziv je bil pozitiven. Druga pobuda je bil poziv vladi oziroma pristojnim ministrstvom (kmetijstvo, finance, okolje, zdravje) za uvedbo takse na konvencionalne pesticide.

- Platforma za ekološko kmetijstvo je predala štafeto ekološkim kmetom/združenjem, s čimer se je pričelo ustanavljanje nove krovne organizacije za ekološko kmetijstvo.
- Oblikovali smo predlog projekta na področju zelenega turizma za vključitev v Načrt aktivnosti ministrstev in vladnih služb za izvajanje Okvirnega programa za prehod v zeleno gospodarstvo.
- Organizirali smo tri posvete o različnih načinih pridobivanja energije: **hidroelektrarne, vetrne elektrarne, jedrske elektrarne**, katerih namen je bil zbliževanje stališč članic mreže Plan B za Slovenijo ter spoznavanje različnih argumentov različnih strok in ved. Tekom razprav smo ugotovili, kje se naši pogledi najbolj razlikujejo. Nekatere članice zagovarjajo čim hitrejši prehod na obnovljive vire energije, medtem ko druge menijo, da bi sam prehod, v trenutnem stanju, v preveliki meri vplival na okolje in da ni smiselno brez predhodnega opaznega znižanja porabe energije. Delavnice so nam torej omogočile skupno poznavanje osnov problema in prepoznavanje vidikov, kjer se naša mnenja krešejo.

Spoznanja in izkušnje, ki smo jih pridobili:

- Za dobro delovanje delovne skupine sta potrebna redna pobuda koordinatorja in sodelovanje članic.
- Po začetnem navdušenju, da bi delovna skupina postala aktivnejša, smo zagon izgubili. Še vedno se sprašujemo, kako bi člane lahko spodbudili k večji aktivnosti. Vsak predlog s strani članov je seveda zelo dobrodošel. Istočasno pa skušamo vsaj posredovati najzanimivejše in najpomembnejše novice, ki se dotikajo programa dela skupine.
- S pravnimi sredstvi se vendarle da marsikaj doseči in je treba vedno iskati pravne poti na podlagi razumevanja varstvenih pravil v zaščito narave in okolja.
- Vztrajnost je nujna vrлина: Kot je pokazal primer varstva volka je država neizmerno iznajdljiva pri izogibanju soočenju z argumenti okoljskih oz. naravovarstvenih NVO: po sodbi Upravnega sodišča, ki je pokazala, da Pravilnik in njegova vsebina nista ustrezna podlaga za odstrel volka je država spremenila Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah tako, da je namesto pravilnika ministrstva sedaj odlok vlade..... in karavana gre dalje. Mi pa tudi, saj je na polju okoljevarstva vztrajnost nujna vrлина.
- Na podlagi ugotovitev o pomanjkanju pretoku znanja med različnimi organizacijami znotraj mreže Plan B za Slovenijo, predvsem kar se tiče različnih virov energije, uporabljenih tehnologij, problematike umeščanja v prostor in druge problematike, povezane s proizvodnjo električne energije, je prišlo do odločitve, da se začne globlje sodelovanje med članicami mreže in delovnimi skupinami. S pomočjo izvedenih posvetov smo spoznali, da je zaželeno omogočati več sodelovanja in razprav o teh tematikah med različnimi članicami mreže

(okoljevarstvenimi, naravovarstvenimi), ker na ta način širše in bolj celostno osvetlimo problem in lahko pridemo na koncu do boljše rešitve. Le tako, da poslušamo eni druge in se medsebojno učimo in izpopolnjujemo, lahko zbližamo stališča (ki niso poenotena pri veliko temah) in delujemo bolj uspešno za doseg skupnih ciljev.

- Vlada podnebnih sprememb še vedno ne dojema kot resnega izziva, ki ga je treba nujno učinkovito nasloviti.
- Zaznano je večje udejstvovanje sindikatov in študentskih in mladinskih organizacij na področju podnebnih sprememb.
- Kljub temu, da se je stanje financiranja okoljskih NVO malenkost izboljšalo v primerjavi s prejšnjimi leti, je še vedno daleč od zagotavljanja systemske podpore za NVO, kar razumemo kot programsko in projektno financiranje iz proračunskih sredstev, ki je neodvisno od institucionalnih sprememb v državni upravi, politične volje politikov ter dobre volje uradnikov, transparentno, predvidljivo, zadostno, trajno osnovano, s trajnimi namenskimi proračunskimi postavkami in mehanizmi.
- Ministrstvo za okolje in prostor okoljskih NVO v veliki meri ne vidi kot zaveznikov in z njimi nima rednega civilnega dialoga. Zaradi nezaupanja je proces zagotavljanja potrebnega systemskega financiranja vztrajen tek na dolge proge.
- Neoliberalna struja brutalnega kapitalizma je postala »mainstream« vladna usmeritev.
- Obstaja zastoj procesov strateškega načrtovanja, ohranjanje stanja brez transparentno dogovorjene smeri razvoja.
- Spremljanje, odzivanje, vključevanje v procese javnega sektorja ne zadostuje temveč je potrebno ponuditi lastno rešitev – Plan B 5.0, SKUPAJ (okolje, sociala, gospodarstvo).

Kje so naši izzivi v naslednjem letu:

- **SKUPAJ:** Pripravljamo **manifest civilne družbe**, ki nosi delovni naslov »Skupaj«. Članice DS ZRP v sodelovanju s sindikati, NVO iz področja človekovih pravic in posameznimi strokovnjaki pripravljamo skupen dokument, ki bi ga lahko razumeli kot Plan B 5.0 v razširjeni zasedbi. Dokument bo predstavljal medsektorski (okolje, sociala, gospodarstvo) odziv civilne družbe na aktualne družbene probleme. Z manifestom želimo spodbuditi širšo javno, politično, akademsko razpravo o prihodnjih potrebnih korakih v Sloveniji in preseči vsiljeno enoumje razvojne paradigme neoliberalnega kapitalizma. Manifest je zamišljen v obliki kompilacije razmišljanj slovenskih civilnodružbenih organizacij na izbranih področjih (okolje, sociala, gospodarstvo in presečne teme). Vsebine iz manifesta bo vsaka organizacija uporabila skladno s svojim poslanstvom – pri delu na politikah, v ozaveščevalnih aktivnostih,

v kampanjah ipd. V prihajajočem obdobju se bodo za to ponujale različne priložnosti, kot so objava Strategije razvoja Slovenije, lokalne, predsedniške in parlamentarne volitve leta 2018 itd. Manifest bo pripravljen jeseni, predvidoma v mesecu oktobru.

- **Okolju čim bolj prijazni načini pridobivanja energije:** vprašanje smo načeli s tremi posveti, ki pa so šele dali podlago za nadaljnje razprave. Izkazalo se je, da obstaja potreba po iskanju skupnega (minimalnega) imenovalca mreže glede skupnih stališč na področju energetike (OVE, OVE,..). Zdaj, ko smo bolj prepoznali vidike, v katerih se ne strinjamo, upamo, da bomo lahko nadaljevali razpravo in letos ter v začetku naslednjega leta oblikovali nekaj skupnih stališč mreže. Ta imajo namreč velik pomen za sodelovanje članic na področju podnebnih sprememb v prihodnje, saj je naše delovanje ključno za uvajanje sprememb v družbi, ker se jim državne inštitucije pogosto izogibajo.
- Izkazalo se je, da obstaja interes za energetske teme tudi s strani organizacij, ki se drugače s tem področjem ne ukvarjajo – vendar bolj v sklopu umeščanja v prostor in problematiziranja določenih virov.
- **Krožno gospodarstvo:** na področju krožnega gospodarstva se na ravni EU trenutno sprejemajo spremembe zakonodaje na področju ravnanja z odpadki. Parlament je potrdil visoke deleže recikliranja in druge rešitve, kot so natančnejše definicije razširjene odgovornosti, metodologije zbiranja podatkov, ipd. Na drugi strani pa Svet ministrov podpira nižje cilje. Odločitev se pričakuje jeseni in postopek bomo spremljali še naprej.
- Na nacionalni ravni so prav tako predvidene spremembe odpadkovne zakonodaje na osnovi novega operativnega programa. To bomo spremljali in sodelovali s pripombami.
- **Nacionalni program varstva okolja:** pripravlja se nacionalni program varstva okolja, pri katerem želimo aktivno sodelovati.
- **Namenska sredstva za področje varstva okolja in narave:** izziv vidimo tudi v pravni podpori rešitvam za vračanje več namensko zbranih sredstev nazaj na področje varstva okolja in narave.
- Skrbno bomo izbirali strateško pomembne primere, na katerih lahko ustvarjamo sodno prakso, ki bo spreminjala obstoječe sisteme.
- Spremljali bomo pripravo novega **Zakona o varstvu okolja** in se nanj tudi kvalitetno odzvali, spremljali pa bomo tudi spremembe (oziroma novo besedilo) Zakona o ohranjanju narave.
- Vsebinski izzivi DS za Trajnostno energetiko ostajajo vse tematike, na katerih smo delali: EKS, samooskrba, Evropski energetski sveženj.
- Pričakujemo finale **sprejemanja evropske podnebne zakonodaje** za obdobje do leta 2030.

- Izziv vidimo tudi v nacionalni podnebni strategiji, ki jo pričakujemo ter v usklajevanju politik za prehod v nizkoogljično družbo.
- **Skupna kmetijska politika:** kmetijstvo v Evropi v veliki meri določa Skupna kmetijska politika. Ta določa višino in pogoje subvencij preko katerih daje prednost določenim praksam. Veliko subvencij je namenjenih povečanju proizvodnje hrane, nekateri ukrepi pa so namenjeni tudi ohranjanju okolja in biotske pestrosti. Ta nabor je zaenkrat precej omejen, zato si želimo, da bi v delovni skupini Varstvo narave v naslednjem letu uspeli oblikovati dodatne ukrepe in posodobiti trenutne. Naš namen je, da znotraj skupine prepoznamo članice, ki bi želele na tem področju sodelovati in bi bile pripravljene vložiti nekaj več časa za oblikovanje okoljskih ukrepov.
- Nadaljevali bomo z zagovorniškimi aktivnosti, predvsem v smeri povečanja sredstev Podnebnega sklada, ki naj se povečajo z deležem (v višini 10%) zbranih dajatev za emisije CO2 po Uredbi o onesnaževanju zraka z emisijo ogljikovega dioksida. Pobudo bomo predstavili na srečanju medresorske delovne skupine za zeleno gospodarstvo in drugim primernim skupinam in odločevalcem.
- Temo financiranja okoljskih in prostorskih NVO bomo vključili v predvolilne aktivnosti.
- Preverjamo možnosti vzpostavitve **zelenih iger na srečo**.
- **Ozelenjevanje velikih infrastrukturnih projektov:** zavzemali se bomo za ozelenjevanje velikih infrastrukturnih projektov (II. tir, tunel Karavanke, 3. razvojna os), in sicer bomo spodbujali in opominjali odločevalce na trajnostne prometne rešitve.
- **K tem izzivom delovanja lahko dodamo še vključevanje več organizacij v zagovorniške aktivnosti tako na nacionalnih kot EU politikah.**